I. KORXONALAR VA TASHKILOTLAR FAOLIYATINING UMUMIY TAVSIFI

So‘nggi yillarda hukumatimiz tomonidan mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, faol tadbirkorlik, innovatsion g‘oyalar va bunyodkorlik salohiyatini qo‘llab-quvvatlash orqali aholiga munosib hayot sharoitlarini yaratish, ishbilarmonlik muhitini yaxshilash, bandlikni ta’minlash bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirib kelinmoqda.

Xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakatimiz iqtisodiyotining asosiy bo‘g‘ini hisoblanib, bugungi kunda mazkur sohani jadallik bilan rivojlantirish, tadbirkorlar faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, ularning safini yanada kengaytirish va rag‘batlantirish bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilyapti.

Jumladan, 2025-yil 1-yanvar holatiga viloyatda faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning soni (fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari) 18 515 tani tashkil etdi (ulardan kichik korxona va mikrofirmalar 16 165 ta). 2025-yil 1-yanvar holatiga faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar soni 62,6 foizni (jumladan, kichik korxona va mikrofirmalar 59,8 foiz) tashkil etdi.

Korxona va tashkilotlar to‘g‘risida umumiy ma’lumotlar

fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari, 1-yanvar holatiga

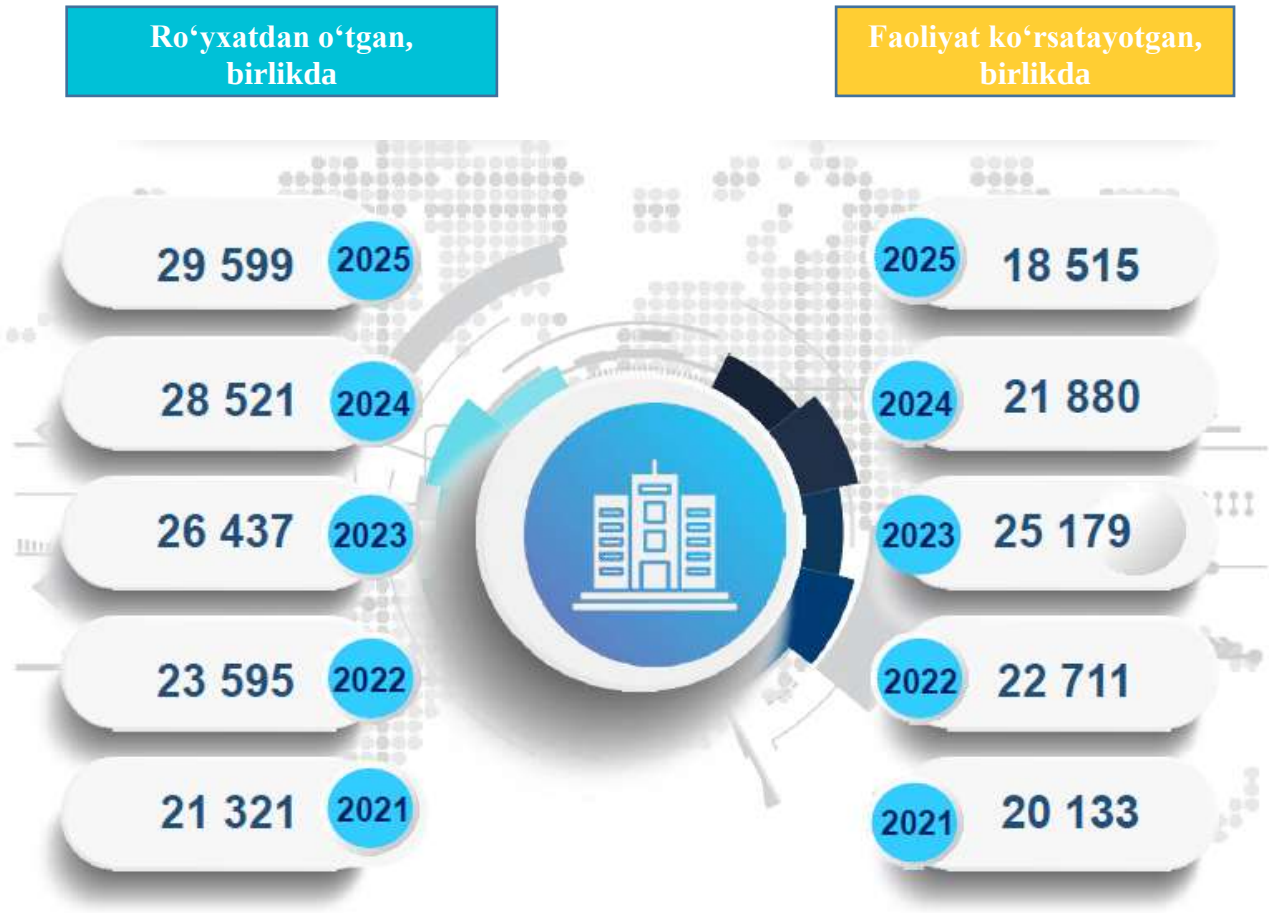

Yangi tashkil etilgan korxona va tashkilotlar
(2024- yil yanvar-dekabr holatiga)

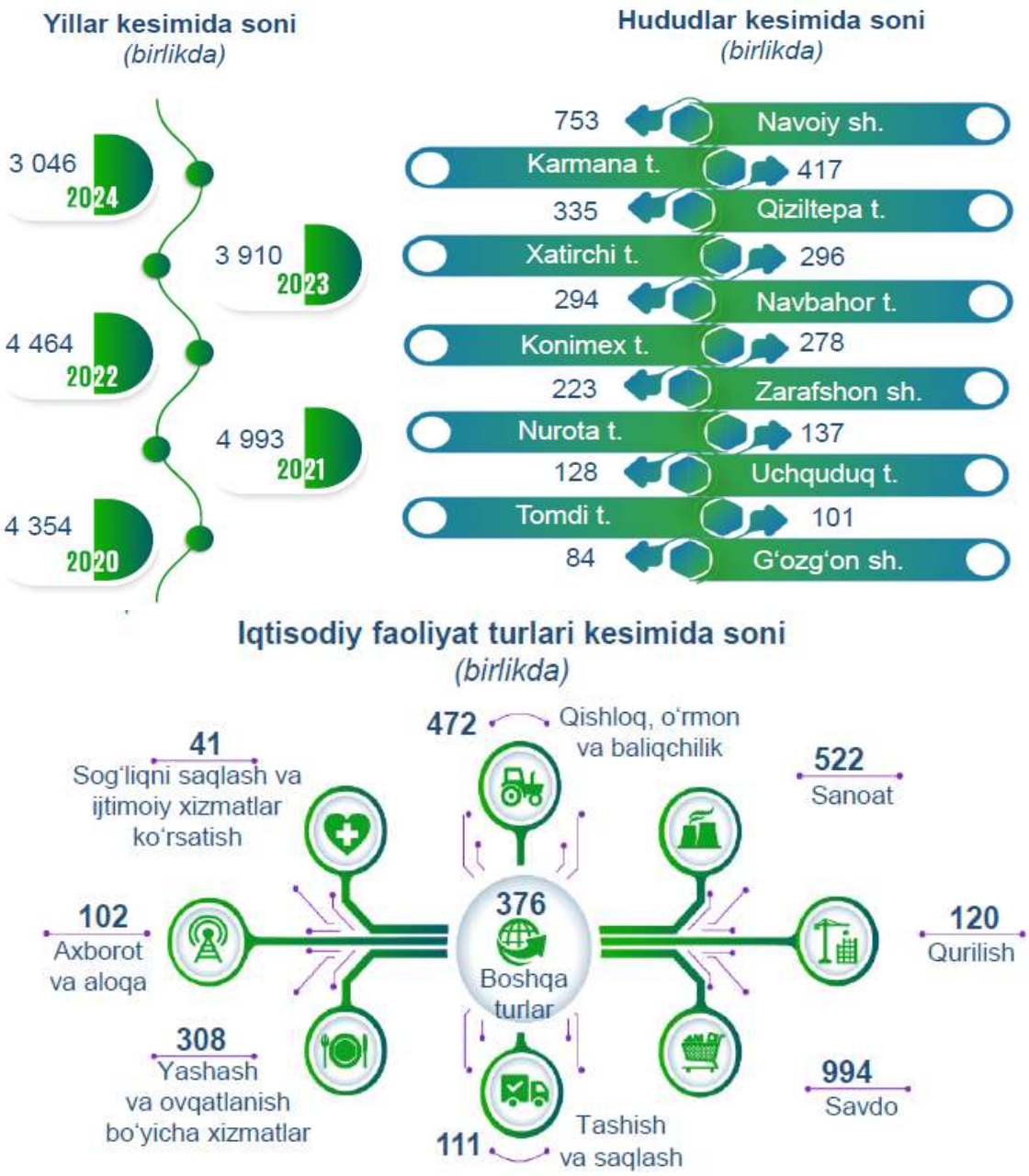

2024-yil yanvar-dekabr oylarida yangi tashkil etilgan korxona va tashkilotlar soni 3 046 tani tashkil etib, 2023-yilning yanvar-dekabr oylariga nisbatan yangi tashkil etilgan korxona va tashkilotlar soni 77,9 foizni tashkil etdi.

Yangi tashkil etilgan korxona va tashkilotlar sonining tashkiliy-huquqiy shakli bo‘yicha mas’uliyati cheklangan jamiyatlar soni 2 164 ta, xususiy korxonalar soni 445 ta va oilaviy korxonalar soni 344 tani tashkil etadi.

Faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar
(2025- yil 1- yanvar holatiga)

Faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar soni 2025- yil 1-yanvar holatiga 18 515 tani tashkil etdi, ulardan 16 165 tasi tadbirkorlik subyektlari.

Ularning iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha taqsimlanishi (umumiy sonidagi ulushi) quyidagicha bo‘ldi: savdo – 37,2 foiz, sanoat – 12,7 foiz, qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi – 10,5 foiz, qurilish – 6,0 foiz, hududiy kesimda esa eng ko‘pi Navoiy shahrida – 24,9 foiz, Karmana tumanida – 15,8 foiz, Qiziltepa tumanida – 13,3 foiz va Xatirchi tumanida – 10,2 foiz faoliyat ko‘rsatmoqda.

Yillar kesimida soni
(birlikda)

Hududlar kesimida soni
(birlikda)

Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida soni
(birlikda)

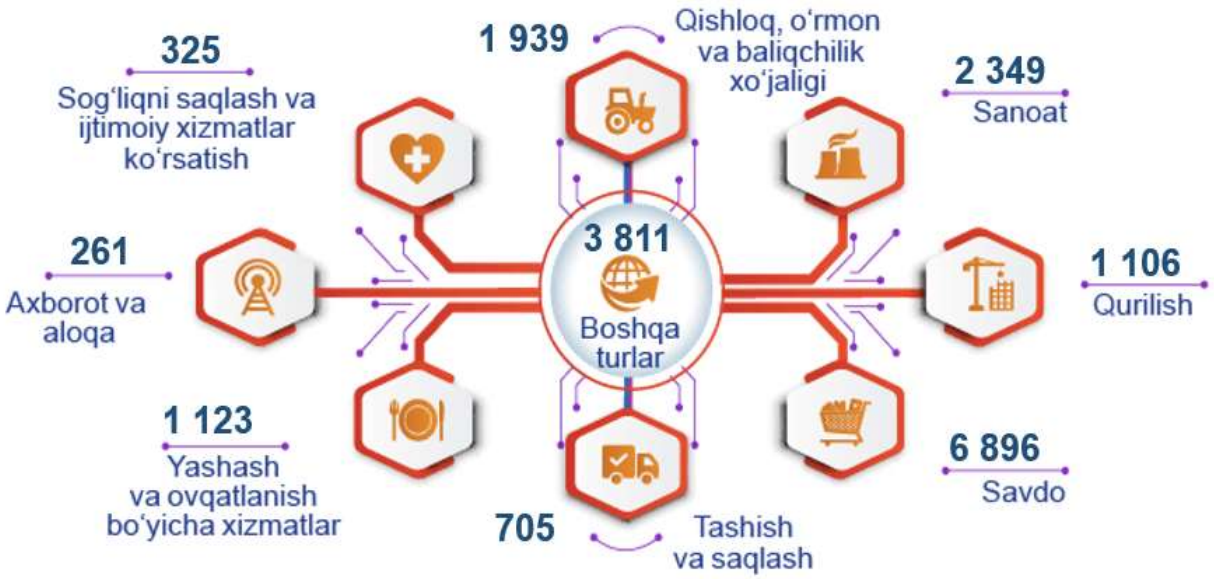

Yangi tashkil etilgan kichik biznes subyektlari to‘g‘risida ma’lumotlar *(2024- yil yanvar-dekabr holatiga)*

Mamlakat iqtisodiyoti “sog‘lomligi”ni baholashning muhim omili-kichik biznes subyektlarining samarali faoliyat ko‘rsatishi bo‘lib, bu uning moslashuvchanligi va doimiy o‘zgaruvchan iqtisodiy vaziyatlarga moslasha olish ko‘rsatkichidir.

Yangi tashkil etilgan kichik biznes subyektlarining iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha taqsimlanishi (umumiy sonidagi ulushi) quyidagicha bo‘ldi: savdo – 33,8 foiz, sanoat – 17,6 foiz, qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi – 16,0 foiz, qurilish – 4,1 foiz, yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar – 10,5 foiz, tashish va saqlash – 3,8 foiz, axborot va aloqa – 3,5 foiz, sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar ko‘rsatish – 1,3 foiz, boshqa turlari – 9,3 foiz.

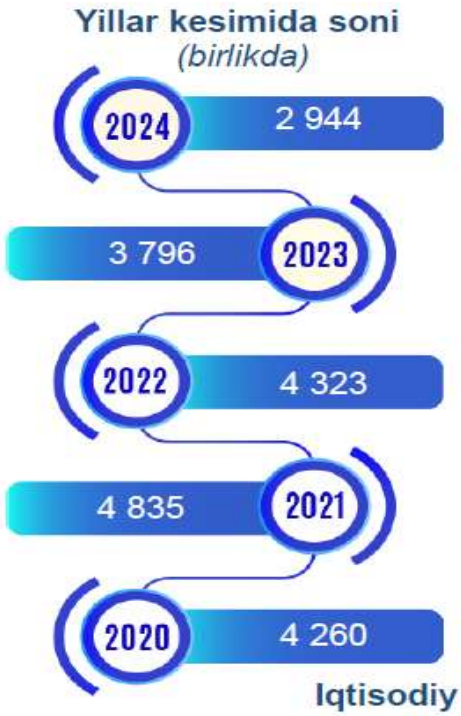

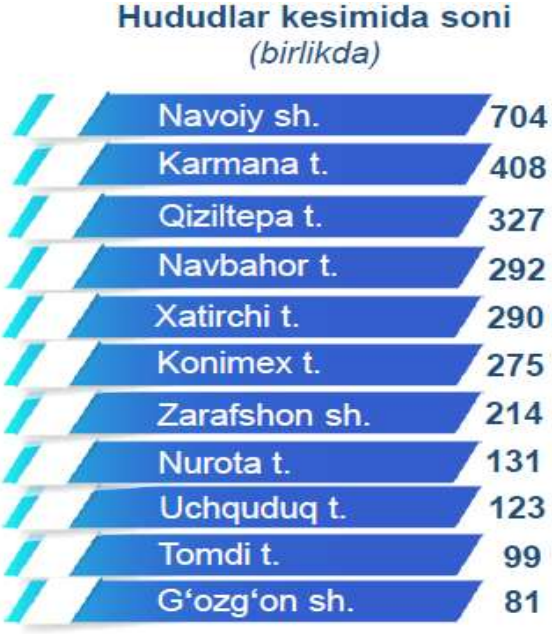

Faoliyat ko‘rsatayotgan kichik biznes subyektlari to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

Hududiy kesimda eng ko‘p kichik biznes subyektlari Navoiy shahrida (24,6 foiz), Karmana (16,4 foiz), Qiziltepa (13,8 foiz), Navbahor (10,1 foiz) va Xatirchi (9,8 foiz), Zarafshon shahri (6,9 foiz), Nurota (6,5 foiz) tumanlarida faoliyat ko‘rsatmoqda.

Ma’lumki ayni paytda kichik biznes subyektlari iqtisodiyotning deyarli barcha tarmoqlarida ilg‘or faoliyat yuritmoqda.

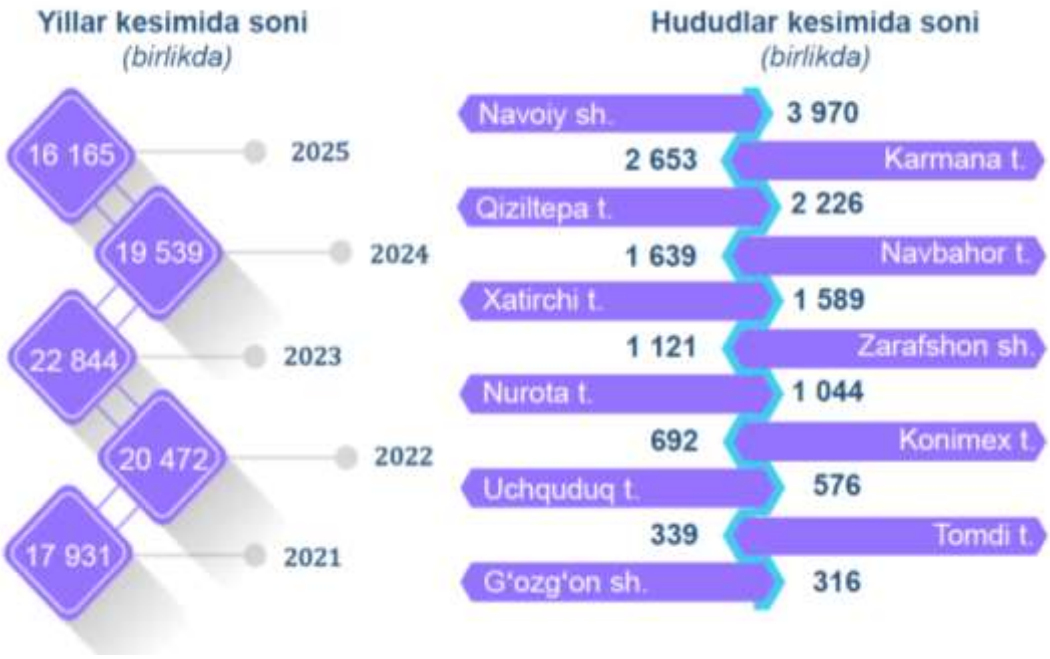

Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida soni

(birlikda)

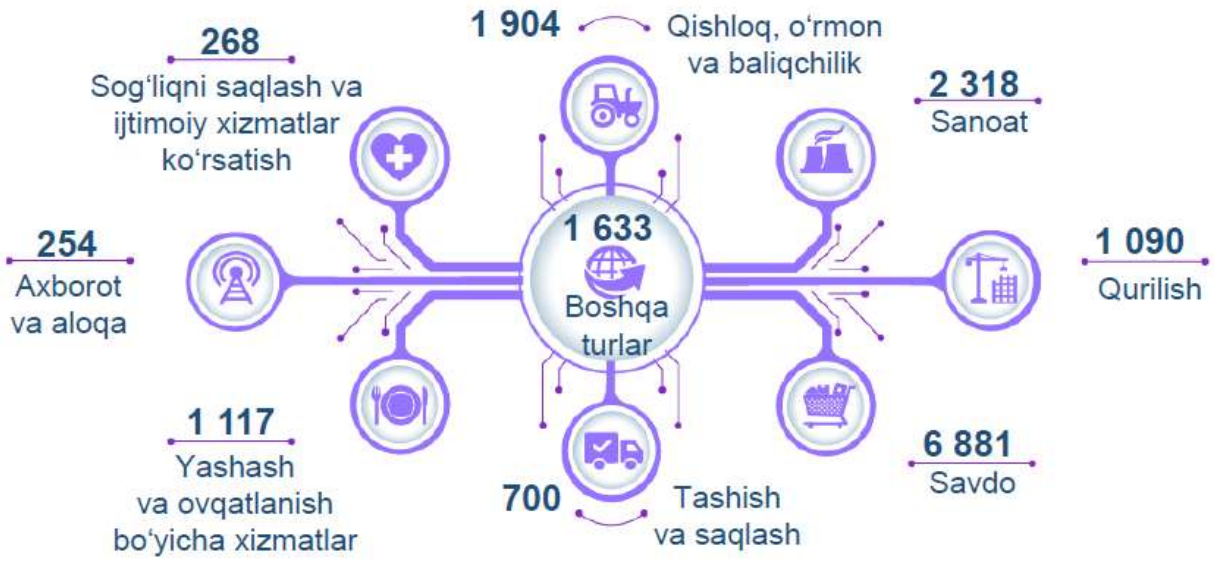

Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

O‘zbekiston Respublikasida mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashga qaratilgan qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning chuqur o‘ylangan strategiyasi izchil amalga oshirilmoqda.

Davlatimiz iqtisodiy va ijtimoiy islohotlarining muhim tarkibiy qismlaridan biri meva-sabzavot yetishtirishga qaratilgan. Bunday yondashuv aholi ehtiyojlarini to‘liq ta’minlash, ularning salomatligini saqlash va bandlik shart-sharoitlarini yaratishda asosiy yo‘nalishlardan biriga aylandi.

Hududlar kesimida soni
(birlikda)

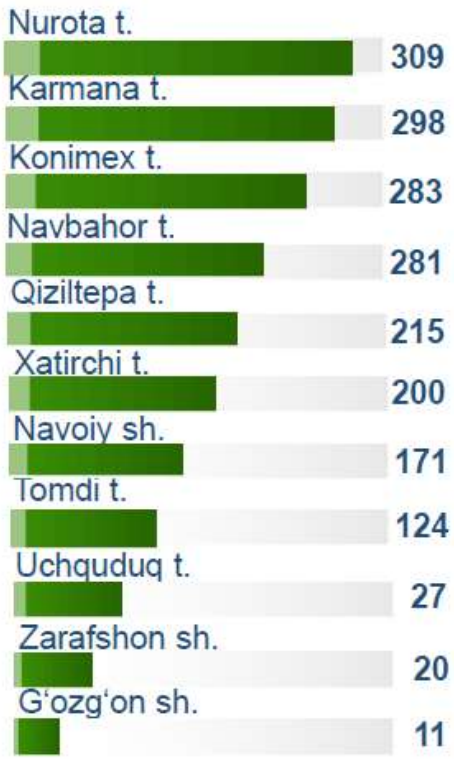

Yillar kesimida soni
(birlikda)

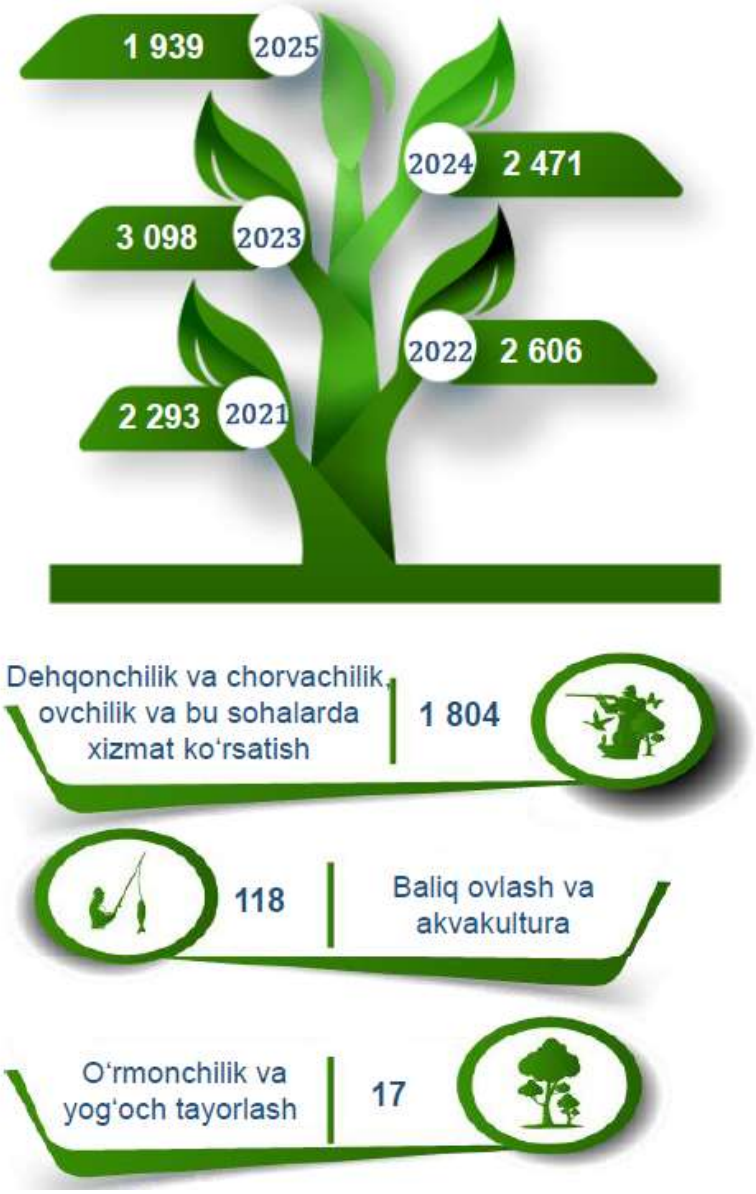

Sanoat yo‘nalishida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

Sanoat – iqtisodiy tarmoqlar ichida eng yuqori salohiyatga ega bo‘lgan tarmoqlardan hisoblanadi.

Sanoat korxonalari soni jami korxona va tashkilotlarning 12,7 foiz ulushini tashkil etdi. Shundan – 88,3 foizini ishlab chiqarish sanoati, 8,3 foizini tog‘-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash, 2,9 foizini suv bilan ta’minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig‘ish va utilizatsiya qilish va 0,5 foizini elektr, gaz bug‘ bilan ta’minlash va havoni konditsiyalash tashkil etgan.

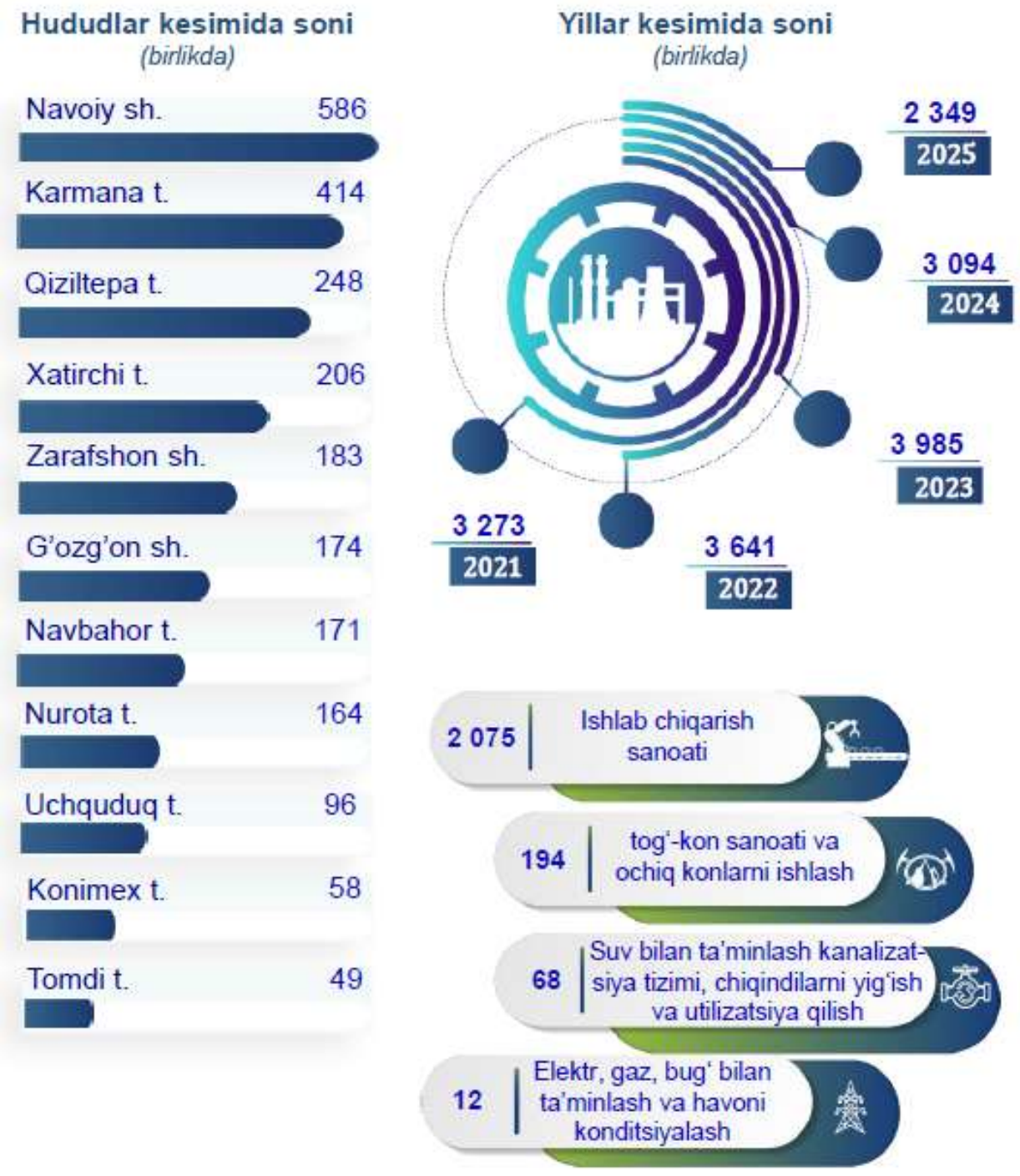

Qurilish faoliyati bilan shug‘ullanayotgan korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

O‘zbekistonda qurilish sanoati iqtisodiyotning ustuvor tarmog‘i sifatida belgilangan. Qurilish sanoatining yo‘nalishlari bo‘yicha o‘tkazilgan tahlil shuni ko‘rsatdiki:

- binolar va inshootlar qurish yo‘nalishi 52,1 foiz ulushni tashkil etdi;
- ixtisoslashtirilgan qurilish ishlari yo‘nalishidagi korxonalar soni esa 31,7 foiz ulushni tashkil etdi.
- fuqarolik obyektlarini qurish yo‘nalishidagi korxonalar soni 16,2 foiz ulushni tashkil etdi;

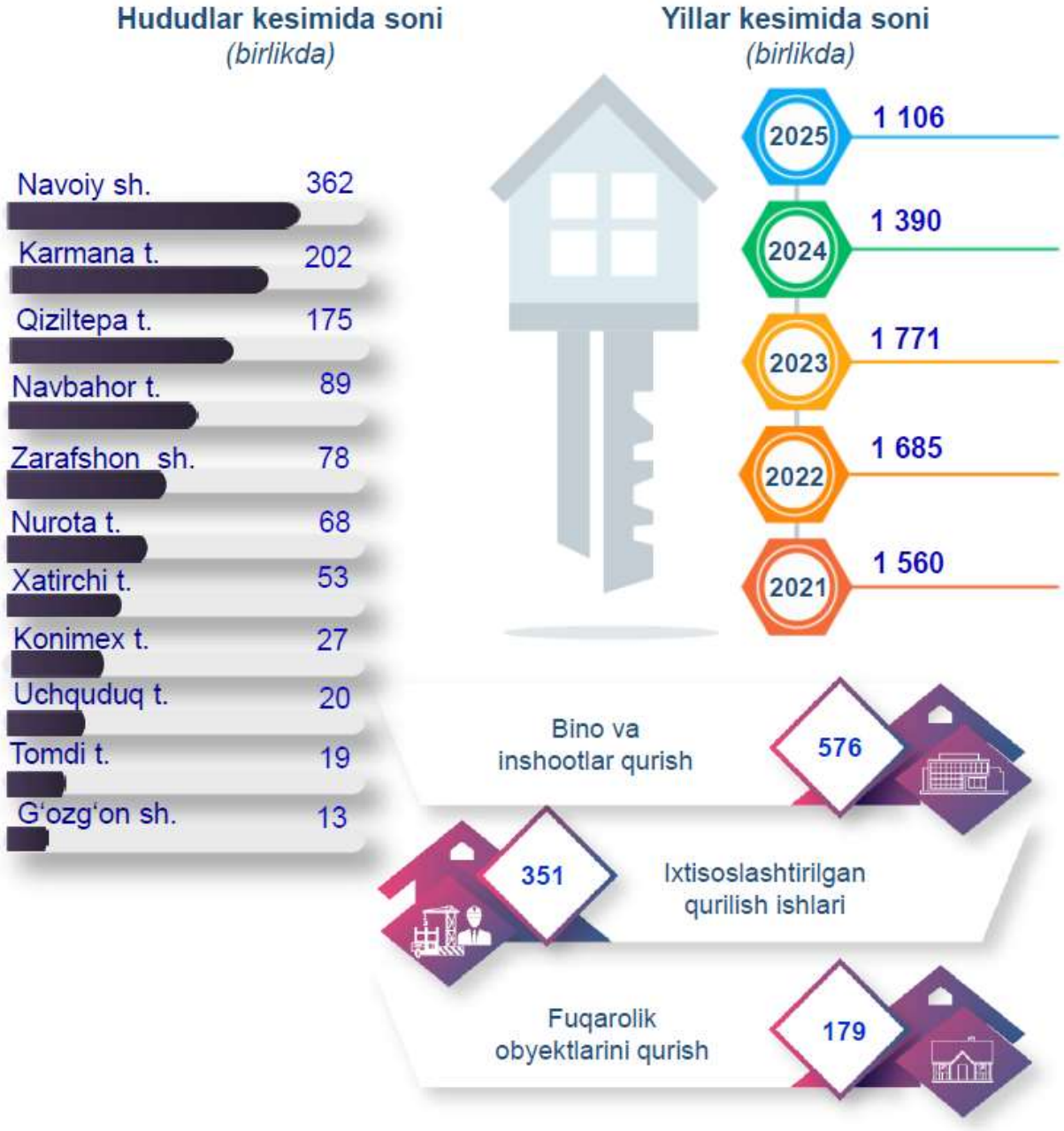

Savdo sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, viloyatda faoliyat ko‘rsatayotgan har uchinchi korxona savdo sohasida faoliyat yuritadi, ularning 99,8 foizi yoki 6 881 tasi kichik biznes subyektlariga to‘g‘ri keladi.

Savdo sohasining yo‘nalishlar bo‘yicha taqsimoti quyidagicha:

- avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari chakana savdo yo‘nalishi 71,0 foiz ulushni tashkil etdi;
- avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari ulgurji savdo yo‘nalishida 20,8 foiz ulushni tashkil etdi;
- avtomobil va mototsikllarning ulgurji va chakana savdosi va ularni ta’mirlash yo‘nalishida 8,2 foiz ulushni tashkil etdi

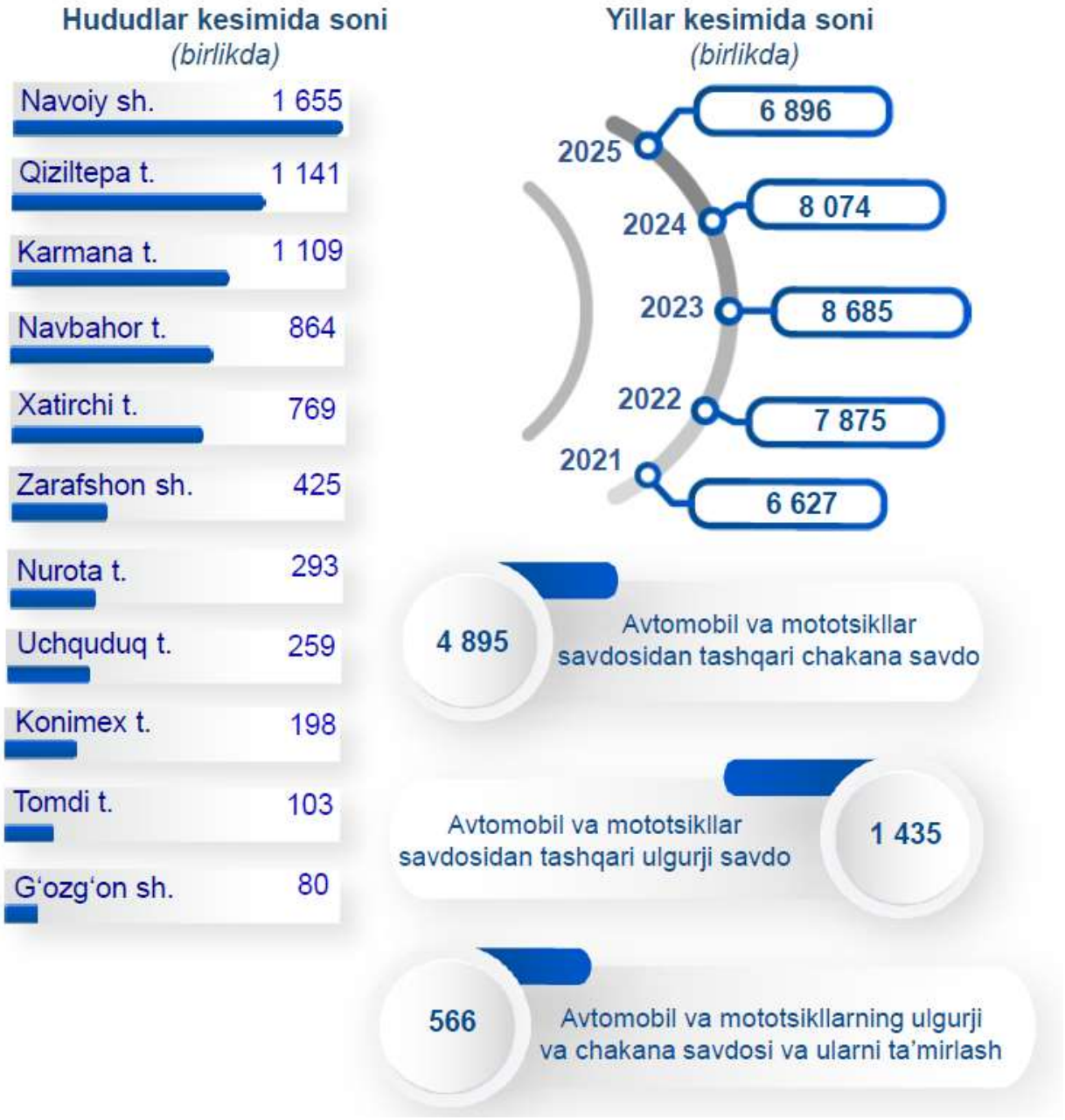

Yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

Yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar soni 2025- yil 1- yanvar holatiga 1 123 taga yetib, ularning 1 117 tasi kichik biznes subyektlariga to‘g‘ri keladi.

Ushbu xizmatlar sohasi tahlili shuni ko‘rsatdiki:

mehmonxonalar, turistik oromgohlar, dam olish va ko‘ngilochar parklar yashash bo‘yicha xizmatlar yo‘nalishining asosiy faoliyati hisoblanib, 2025- yil 1- yanvar holatiga ko‘ra, yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlarning 10,4 foiz ulushini tashkil etdi;

restoran va buyurtma bo‘yicha oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazish, oziq-ovqat va ichimliklar yetkazish bo‘yicha xizmatlar yo‘nalishining asosi hisoblanib, yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar sohasining 89,6 foiz ulushini tashkil etdi.

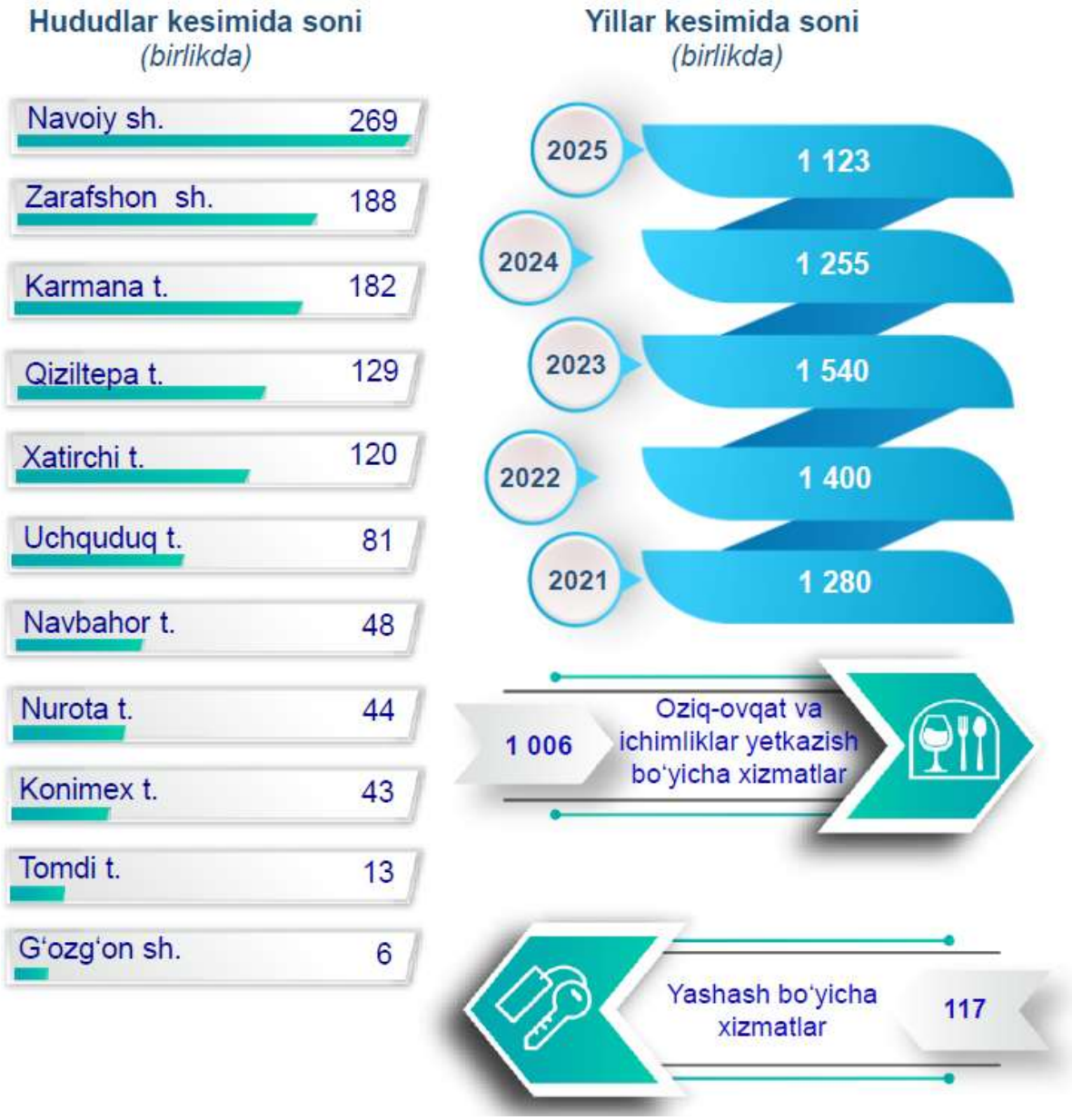

Axborot va aloqa sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

2025-yil 1-yanvar holatiga kompyuter dasturlash va aloqa bo'limida korxona va tashkilotlar soni, axborot va kommunikatsiyalar sohasida faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlar umumiy sonining 73,9 foizini;

Axborot xizmatlari va noshirlik faoliyatini rivojlantirish bo'limida faoliyat yurituvchi korxonalar soni 24,1 foizini;

Ko‘rsatuvlar va teleradioeshittirishlar yaratish hamda kino, videofilmlar, teledasturlar, fonogrammalar va yozuvlar ishlab chiqarish yo‘nalishlarida faoliyat yuritayotgan korxonalar soni esa 2,0 foizni tashkil etdi.

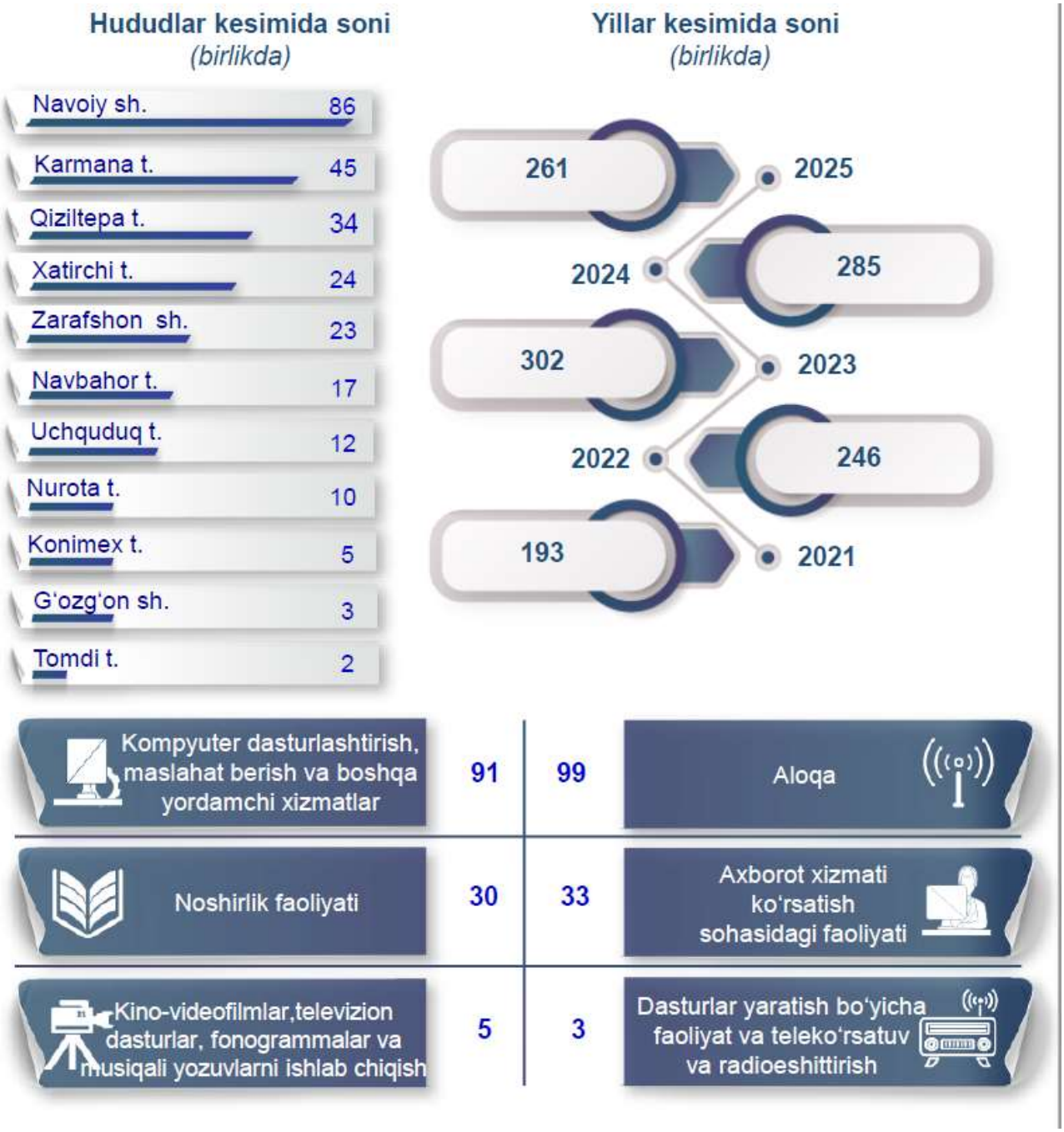

Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan jami korxona va tashkilotlarning salmoqli qismi – 268 ta yoki 82,5 foiz ulushi tadbirkorlik subyektlari hissasiga to‘g‘ri kelgan.

Yo‘nalishlar bo‘yicha tahlil shuni ko‘rsatdiki:

ushbu sohadagi korxonalar sonining 92,0 foizi sog‘liqni saqlash yo‘nalishiga to‘g‘ri keladi;

yashash uchun joy bilan ta’minlangan holda parvarishlash yo‘nalishidagi korxonalar soni 3,7 foizni tashkil etdi;

yashash uchun joy bilan ta’minlanmagan holda ijtimoiy xizmatlar ko‘rsatish yo‘nalishidagi korxonalar soni ushbu sohaning 4,3 foizini tashkil etdi.

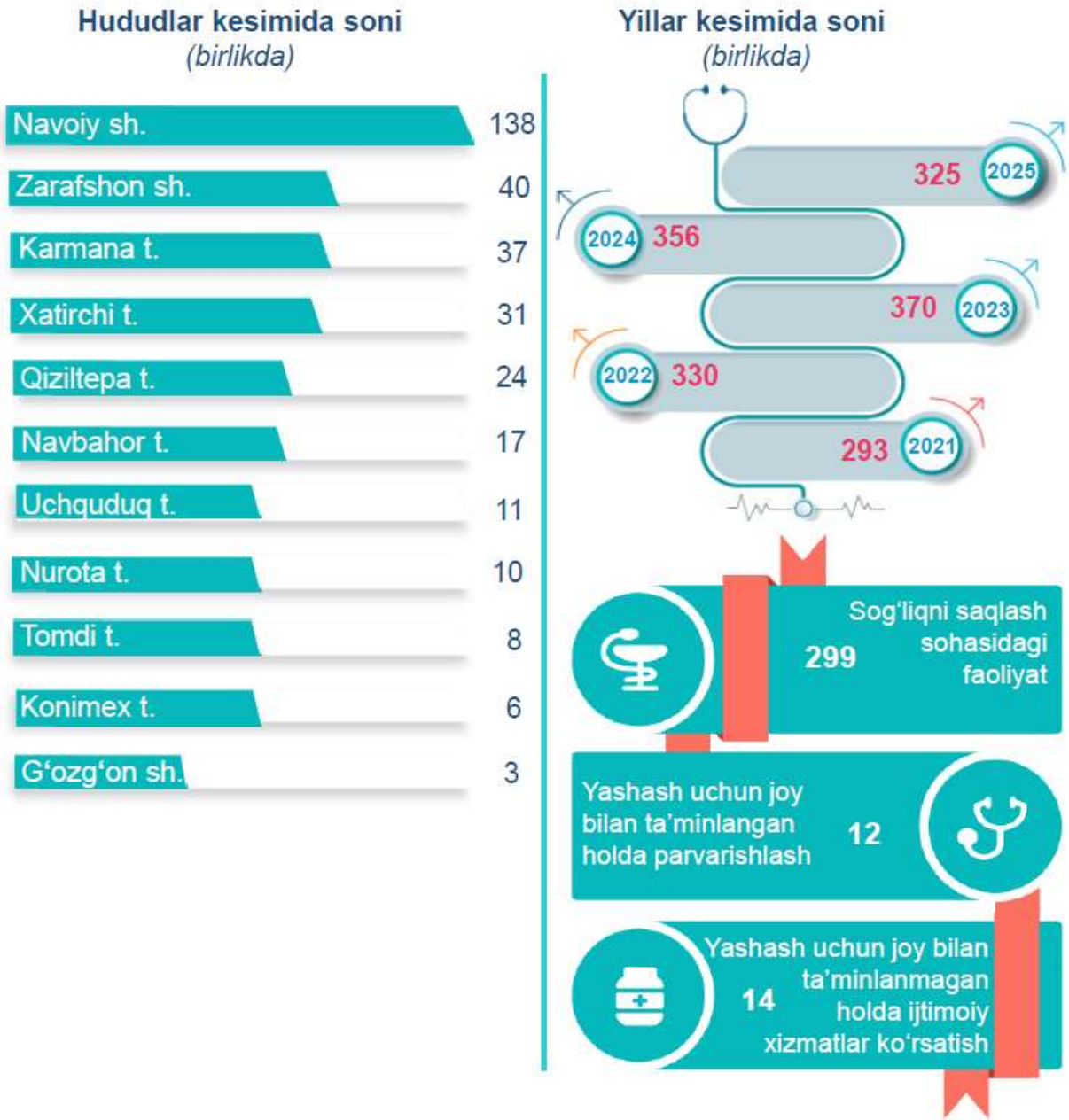

Tashish va saqlash xizmatlari sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumotlar

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

2025-yil 1-yanvar holatiga ko‘ra, tashish va saqlash xizmatlari sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar jami viloyatdagi faoliyat ko‘rsatayotgan korxonaning 3,8 foiz ulushini tashkil etdi.

Tashish va saqlash xizmatlarining yo‘nalishlari bo‘yicha tahlillar shuni ko‘rsatdiki:

- quruqlikdagi va quvur transporti yo‘nalishida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlarning soni 81,4 foizni tashkil etdi;
- ombor xo‘jaligi va yordamchi transport yo‘nalishining korxonalar soni 15,9 foizni;
- pochta va kuryerlik yo‘nalishidagi korxonalar soni 2,7 foizni;

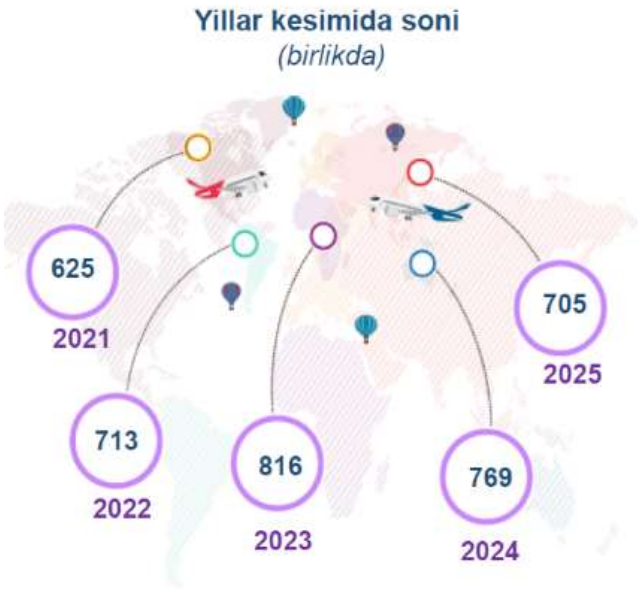

Tadbirkorlik subyektlarining tashkiliy-huquqiy shakli bo‘yicha umumiy ma’lumot

(2025- yil 1-yanvar holatiga)

Tashkiliy-huquqiy shakl deganda, subyekt tomonidan mulkning biriktirilishi, shakllantirilishi va undan foydalanish usuli hamda uning bundan kelib chiquvchi huquqiy holati va faoliyat maqsadi tushuniladi. Shuningdek, quyidagilar bilan bog‘liq masalalarni hal qilishda foydalaniladi:

- xo‘jalik yurituvchi subyektlar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni o‘z ichiga olgan registr, reyestr va kadastrlarning axborot resurslarini shakllantirish;
- tashkiliy-huquqiy shakllar doirasida statistika ma’lumotlarini ishlab chiqish;
- idoralararo axborot almashinishini ta’minlash;
- ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni va hodisalarni tahlil qilish va prognoz-lashtirish.

Yangi tashkil etilgan chet el investitsiyasi ishtirokidagi korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumot

(2024- yil yanvar-dekabr holatiga)

Chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar – korxonaning ustav jamg‘armasida norezidentlar, chet el yuridik shaxslari (chet el firmalarining filial va bo‘linmalari), chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar mulki ishtirokidagi korxonalar hisoblanadi.

Mamlakatimizda xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish bo‘yicha olib borilayotgan jadal ishlar natijasida, xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalarning soni sezilarli darajada oshib borayotganligini ko‘rishimiz mumkin.

2024- yil yanvar-dekabr oylarida chet el investitsiyalari ishtirokidagi yangi tashkil etilgan korxona va tashkilotlar soni o‘sish sur’ati 2023- yilning yanvar-dekabr oylari bilan solishtirilganda 152,2 foizni tashkil etdi.

Yillar kesimida soni
(birlikda)

Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida soni (birlikda)

Hududlar kesimida soni (birlikda)

Navoiy sh.	36
Karmana t.	8
Konimex t.	7
Zarafshon sh.	6
Xatirchi t.	4
Nurota t.	3
Navbahor t.	3
G‘ozg‘on sh.	2
Uchquduq t.	1

Faoliyat ko‘rsatayotgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxona va tashkilotlar to‘g‘risida ma’lumot

(2025- yil 1- yanvar holatiga)

O‘zbekistonning yangi tashqi siyosatini asosiy xususiyatlari bu ochiqlik, uzoq muddatli barqaror rivojlanishning ustuvor yo‘nalishlariga e’tibor berish, qo‘shni davlatlar bilan yaxshi qo‘shnichilik munosabatlarini mustahkamlash, xalqaro hamkorlikni beg‘araz asosda kengaytirishdir.

Shuningdek, chet el investitsiyalari ishtirokidagi faoliyat ko‘rsatayotgan 244 ta korxonalardan 89 tasi qo‘shma korxonalar va 155 tasi xorijiy korxonalar hisobiga to‘g‘ri keldi.

Hududlar kesimida soni (birlikda)

Navoiy sh.	91
Karmana t.	61
Zarafshon sh.	16
Xatirchi t.	15
Konimex t.	14
Nurota t.	14
Navbahor t.	10
Qiziltepa t.	7
G‘ozg‘on sh.	6
Tomdi t.	6
Uchquduq t.	4

Davlatlar kesimida faoliyat ko‘rsatayotgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar to‘g‘risida ma’lumot

(2025- yil 1- yanvar holatiga, birlikda)

Bugungi kunda O‘zbekiston iqtisodiyotining turli tarmoqlarida tadbirkorlik faoliyatini yuritish va investitsiyalarni jalb qilish uchun islohotlar amalga oshirilayotgani kuzatilmoqda.

Yetakchi o‘rinni 76 ta korxonada to‘liq yoki qisman ulushi mavjud bo‘lgan Xitoy Xalq Respublikasi egallagan. Bu viloyatda chet el investitsiyalari ishtirokida faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar umumiy sonining 31,1 foiz ulushini tashkil etadi. Shuningdek, O‘zbekiston iqtisodiyotiga o‘z kapitalini kiritayotgan Rossiya Federatsiyasi (ulushi 15,2 foiz), Turkiya (ulushi 9,0 foiz), Eron Islom (6,6 foiz), Janubiy Koreya (ulushi 5,3 foiz) va Qozog‘iston (ulushi 4,1 foiz) davlatlari ham yetakchilar hisoblanishadi.

Hududlar kesimida faoliyat ko‘rsatayotgan xorijiy va qo‘shma korxonalar soni to‘g‘risida ma’lumot

(2025- yil 1- yanvar holatiga, birlikda)

Mamlakatimizda to‘g‘ridan to‘g‘ri investitsiyalarni jalb qilish uchun eng qulay investitsiya muhitini yaratish maqsadida iqtisodiyotni liberallashtirish, tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga aralashuvni cheklash, litsenziyalash va ruxsat berish tartib-taomillarini qisqartirish va soddalashtirish, investitsiyalardan erkin foydalanishni ta’minlash shuningdek, hududlarda zarur infratuzilmani yaratish bo‘yicha keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirildi. Natijada har yili xorijiy sarmoya ishtirokidagi korxonalar ko‘payib bormoqda.

Hududlar kesimida chet el investitsiyalar ishtirokidagi faoliyat yuritayotgan korxonalarning jami soniga nisbatan eng katta ulushi Navoiy shahriga 37,3 foiz, Karmana tumaniga – 25,0 foiz va Zarafshon shahriga – 6,6 foiz to‘g‘ri keladi.

(2025- yil 1- yanvar holatiga, birlikda)

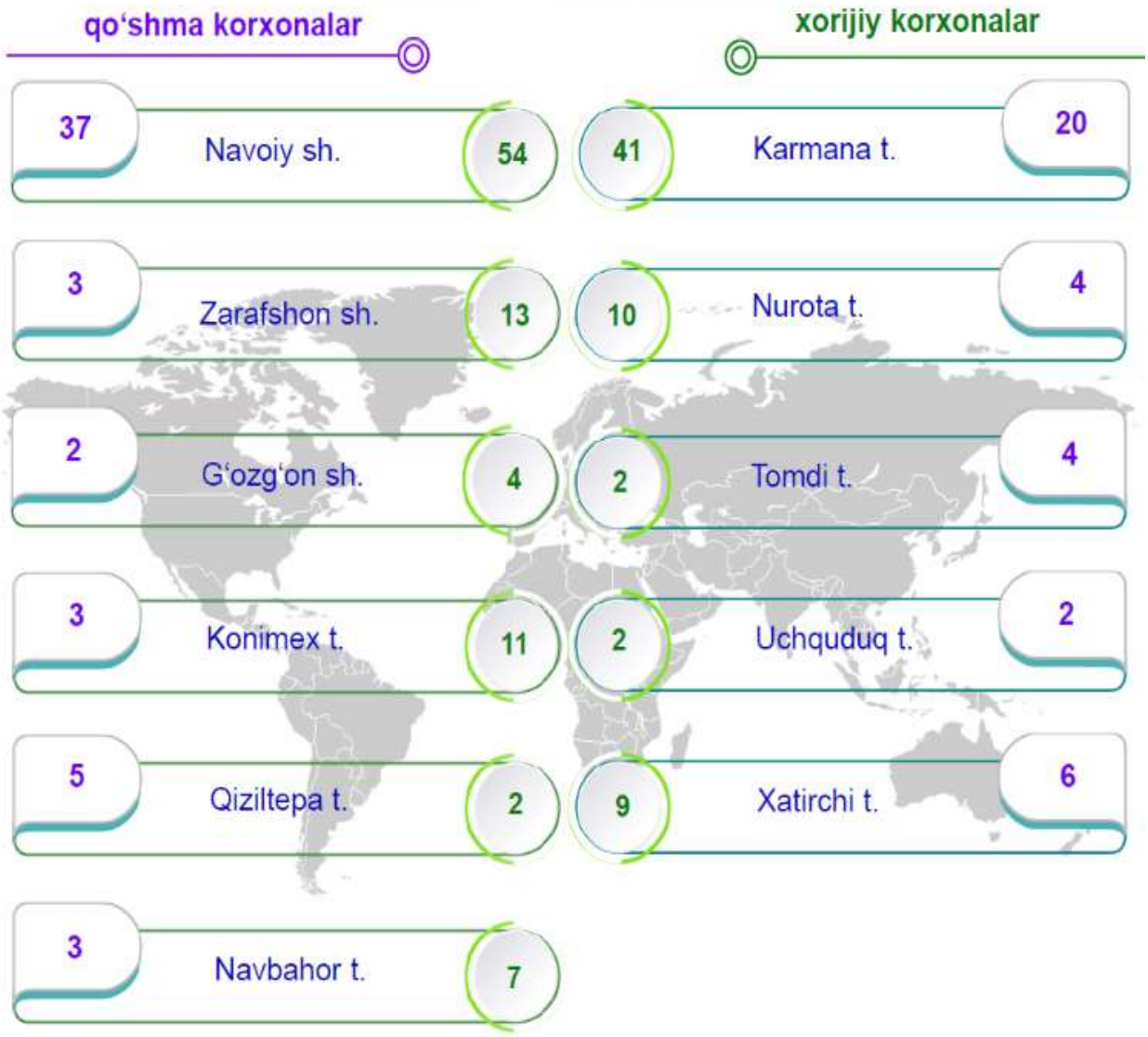

Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida faoliyat ko‘rsatayotgan qo‘shma va xorijiy investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar soni to‘g‘risida ma’lumot
(2025- yil 1- yanvar holatiga, birlikda)

So‘nggi yillarda O‘zbekiston iqtisodiyotni jadal o‘zgartirishni boshdan kechirdi va xalqaro hamjamiyatda ochiqlik, innovatsiya va biznes va sarmoyaviy to‘siqlarni bartaraf etishda qat’iylik timsollaridan biri sifatida tobora ko‘proq e’tirof etilmoqda.

Demak, xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar sonining ko‘payishi, avvalambor, mamlakatdagi siyosiy barqarorlik va investitsiya faoliyatining huquqiy asoslari takomillashtirilgani bilan bog‘liq.